

Sluttrapport – Bu Masterbakken. Digisak-id 216493

Bua (K.minne id: 178327-1) er et fredet Samisk kulturminne. Den har et totalareal på 19 m². og består av en tømmerkasse på ca. 11 m². og en skjelterdel på 8 m².

Eksakt byggeår er ukjent, men gården som stabburet tilhører ble ryddet på 1800 tallet av Nils Larsen. Våningshuset på eiendommen er revet og det er kun bua som står igjen på gårdstunet. Bygningen har vært brukt til uthus de siste årene, opprinnelig bruk er ukjent.

Utførte arbeider

Bua ble merket, dokumentert, demontert og flyttet til vårt verksted på Elvenes høsten 2024. Her ble bygningsdelene analysert, og arbeidet med utskifting av skadet virke startet opp.

Virke til bua ble hugd i Dividalen i Målselv, på Nygård i Bardu og av grunneier på egen eiendom på Masterbakken i Salangen. På verkstedet på Elvenes ble tømmeret til prosjektet valgt ut og stokkene ble barket og grovdimensjonert.

Svillene var av så dårlig forfatning at de måtte skiftes i sin helhet, det samme gjaldt den ene tverrsvilla på tømmerdelen, og alle svillene samt tre av stavenene på skjelterdelen. Alle stokkene i det ene røstet samt de tre øverste i neste røst var og så hardt råteskadd at de måtte og skiftes i sin helhet. Takåsene var sekundære og ble skiftet ut med tidsriktige åser i rett dimensjon. Ellers ble det utført spunsinger i deler av de øvrige konstruksjonene. Alle utskiftninger er utført med virke av tilsvarende kvaliteter og med tidsriktige tekniker og verktøy. Verktøyspor, sammenføyinger og overflater er tidsriktige og sammensvarer med funn på øvrige bygningsdeler på stabburet.

Bygget sto på punktfundamenter av naturstein da det ble demontert. I arbeidet med halvkløyvningene, som utgjør svillene på langveggene, ble det oppdaget spor på at bygget hadde stått på trestabber. Under langsvillene fant vi 4 tapphull på ca. 4 x 4 tommer som tydelig hadde vært innfesting for stabber av tre. Etter en analyse av trykkmerker på villa og i tappesporene, og undersøkelse av andre stabbur i området valgte vi å sette opp stabburet på stabber av tre. Disse ble hugd av godt utmalmet furu, og utformet etter modell fra blant annet det restaurerte stabburet på Flåget i Salangen. Stabbene har kvadratisk tverrsnitt med bredde på 10-12 tommer nederst og avsmalning til ca. 4 tommer i topp. Stabbene har slik vi har sett flere steder i området, ikke krage. Slik vi har forstått det har krager på stabbene, utover at de er dekorative, til oppgave å hindre at mus og andre skadedyr tar seg opp langs stabbene og inn i buret. På dette stabburet ender stabbene midt i en stor halvkløyving, dette utgjør en barriere for mus og andre skadedyr og krage på disse stabbene ville vært overflødig.

Stabburet har vært flyttet flere ganger. Underveis i restaureringsprosjektet fremkom et ønske fra eier om å sette opp bygget på en mer egnet tomt på gården. Det ble sendt en dispensasjonssøknad på dette og ny tomt ble klargjort av eier.

Høsten 2025 var arbeidene med stabburet i laftehallen avsluttet og bygget ble satt opp på den nye tomten. Prosjektet er i hovedsak utført som beskrevet i søknaden. Omfanget av prosjektet ble noe større da utskiftingene ble flere enn beskrevet i prosjektskissen, og siden vi valgte å tilbakeføre bygget med stabber. Stabburet har fått tekking med de galvaniserte sinusplatene som var før demontering, men det er sendt søknad om støtte til reetablering av torvtak i 2026.

Prosjektet er gjennomført med museets egne handverkere, i hovedsak Vidar Larssen og Torje Ormstad. Vidar har fungert som byggeleder og Frode Hansen som prosjektleder. Problemstillinger knyttet til prosjektet har vært diskutert med andre handverkere fra regionen i hovedsak gjennom NTNU studiet i tradisjonshandverk hvor to av handverkerne er studenter, men og blant studentene i fagskolestudiet i bygningsvern ved Fagskolen i Nord.

Figur 2. Nye sviller barket og klyvd

Figur 3. De nederste omfarene oppmontert i laftehallen

Figur4. nye sviller under montering

Figur 5. Tilpassing av gammelt laft til ny svill

Figur 6. Klart for neste omfar

Figur 7. under oppsetting

Figur 8. bygningskroppen kommet på plass

Figur 9. Åser og tak montert

Figur 10. Taket på plass

Figur 11. Detaljbile av spunsing på tømmerkassen

Figur 12. Tilpasning av gammelt tømmer

Figur 13. Røstene bygges i laftehallen